

a képeslapokat, amelyeken ismeretlen emberek nevettek a kamerába. Amikor nyugalomba vonult a nagybátyám, egy albumot ajándékoztam neki: a világ különböző részeiről küldött üdvözlőleveleket ragasztottam be az albumba. Leültem mellé, és ő még egyszer elvitt minden útjára, majd hirtelen, mintha csak negyven év után is megigéznék saját történetei, előkaparta kottagyűjteményét.

Vasárnap volt, amikor hazatértem a háborúból, mondta aztán. Nem kellett messze mennem, s az úton istentiszteletra igyekvő asszonyokkal találkoztam. Hazaérve kivettem szekrényemből a fehér öltönyt, a fekete inget és a csokornyakkendőt. A tükör elé álltam. Mi tagadás, már nem voltam olyan szép, mint a háború előtt, ráadásul vezénylés közben lötyögött rajtam az öltöny, s amikor illatosított olajat kentem a hajamra, észrevettem, hogy megöszültem, de *(az unokahúg újból végighúzza mutatóujját a szemöldökén)* Paul White még mindig Európa legnagyobb dzsesszkarmestere volt!

*

1944-ben, negyvenkét éves korában tartóztatták le nagybátyámat, Almásy Pált. A magyar hadseregben szervezett ellenálló csoporthoz tartozott, a vád szerint az volt a feladata, hogy fegyvereket szerezzen a politikai ellenállóknak. Csoportja tizenöt tagból állt. A letartóztatást, kínvallatást és a halálmenetet hárman éltek túl.

Majd' negyven évig cipelte magával történeteit, mígnem SOPRONKÖHIDAI NAPLÓ címmel megírta őket (Budapest, 1984).

Almásy Pált – akivel egy üveg whisky mellett jó barátságot lehetett kötni – mindekelőtt úgy őrzöm emlékezetemben, amint fényképezőgéppel szülővárosában, Budapesten csatangol. Sok kávéházban és borozóban ültünk együtt. Kellemes, mély énekhangja volt, mely az alacsony, vézna, csapott vállú embertől szokatlanul teltnek tűnt.

Kutas József

A HÁLA ISTENNEK ÁRUHÁZ

Rossz beidegződésétől a forgóajtó – *dehogyis forgóajtó, fotocellás ajtó!* – előtt sem tudott megszabadulni; mint a régi mesében varázsköpenyétől a fiú, akármerre fordult, beleakadtak emlékképei és szokásai a tárgyakba, a kirakatüvegek mohó tekinteteinek pengéibe, és pillanatról pillanatra nagyobb bajba sodorta magát: előbb halkán, majd egyre hangosabban beszélt magában, skandálta soha el nem feledhető szövegét, melyet ismeretlen helyen újra és újra felidézett.

Nincs semmi baj, nincs semmi baj, körülöttem emberek, körülöttem emberek, mindenki jót akar, mindenki jót akar.

Sikerült észrevétlenül átsodródnia a sziszegő és szinte fagyos levegőt árasztó üveg-bordák között, és az áruház eligazító táblája előtt találta magát.

Szombat volt, és a belváros ontotta magából a ráérő, esetleg unatkozásból pénzköltő vagy a vásárlást az utolsó utáni pillanatra hagyó férfiak és nők tömegét, akik a kin-

ti ősz ragyogó színeit mind ledobálták magukról – *megfürdette őket a fotocellás ajtó zuhanya!* –, és szűrken s fáradtan vetették magukat a mozgólépcsők felé.

A fiú lecövekelt a pult előtt, se túl messze, se túl közel a piros ruhás, szőke kisasszonyhoz, aki, úgy vélte, átható és kellemetlen pillantásokat küld feléje, mintha betolakodó volna.

Húszéves vagyok, haha, húszéves vagyok, haha, nem tizenkilenc, haha, nem tizennyolc, haha, nem tizenhét, hanem húhúszéves...

Miért is jött ide? A télkabát, persze, a télkabát.

Most, hogy a télkabát ilyen szerencsésen eszébe jutott – ellenkező esetben kénytelen lett volna langusztával, zebra hússal vagy azbeszt védőöltözékkel beérni –, a fiú nekilátott saját neve után kotorászni: ismerős szituáció volt ez is; még nem szólították, még nem különböztették meg, még nem választották el a sebes sodrású áruházi patak emberhordalékától, még lehetett akár aranytömb is az egyszerű kőszikla helyett, de ő már felkészült a legrosszabbra. Mintha a metróállomáson álldogálva az égi géphang ráreccsenne, és megkérné, húzódjon félre a biztonsági sávra.

De ne arra, az istenit magának, ne arra, ne arra, de merre, merre az erre meg az arra...

A szakállas vicc jobb kedvre derítette: elkezdhette felderítőútját.

Csusszant egyet jobb felé, majd visszapattant: a bejárat felé egész ricsajozó szafari lődült meg, minden tekintet az ő arcát kereste; a félúton kigombolt felöltők és csapkodó, tarka női sálak olyan ellenséges és rohamozó benszülött törzs benyomását kel tették, amelyet a civilizáció tévedésből hagyott életben.

Hála istennek, nem ismerte fel senki.

A fiú melengette egy ideig a jégdarabot a mellkasában, és próbált forró levegőt át-ereszteni a légcsövén, míg halántéka izzó satu lapjaiként préselte össze koponyáját, melyen a rövidre nyírt barna hajszálak az ég felé meredtek, s amiket csak a lecsorgó izzadság gőze tartott össze. Még szerencse, hogy a pult nem harap. Haraphatna, de mégsem harap.

Mögötte a piros ruhás, szőke mosolyú kisasszony hatalmas, csillogó nikkalgombbal tartja féken, melyet mindig megnyom, amennyiben támadásra utaló jelet észlel.

Nem tizenhat éves, nem tizenöt, haha, nem tizennégy, haha, hanem húszéves vagyok... Befelé!

Ellökte magát az oszloptól, mely mögött búvóhelyre lelt, ám azonnal visszaützte a csarnok nyugati részéből – *ez az alkony jaj de szép, jaj de szép!* – áradó, ínycsiklandó rétesillat, a legújabb veszedelem.

A rétestől nem tartott – bár az áfonyás sötét vonalú szája, a töltelék gyanúsán mozgott, mintha ki akarna tárulni, és egy hammra bekapni az egész áruházat, noha, ez inkább elképzelhető, sőt, ez tűnik a legvalószínűbbnek, beérné vele is –, és a sütemények szigorú, már-már katonás rendje a Vitrin Laktanyában határozottan megnyugtatta.

Ezek fegyelmezett legények, parancs nélkül nem támadnak.

Ki hallott már olyat, hogy egy Esterházy-szelet minden különösebb ok nélkül rávesse magát egy olyan fehér arcú, nyugodt ábrázatú fiatalemberre, mint ő, aki csupán a ruharaktárát szeretné kicsit felújítani, mert a meteorológusok a Kárpát-medencébe beáramló szokatlanul hideg, sarkvidéki eredetű levegőről regélnek?

A roládok pedig tapasztalatlan harcosok.

Nincsen semmi baj, ezek itt az emberek, az ott egy mozgólépcső...

Mozgólépcső!

Erről megfeledkezett! Majdnem megfeledkezett.

A fiú önkéntelen, vad mozdulattal lecsapta homlokáról a hideg verítéket, majd kezét a dzseki oldalába törölte, többször egymás után, mintha idegen, ám valami ok miatt értékes s egyedi tárgyat tisztítana.

Szeme sarkából látta, hogy a piros ruhás nő kezelésbe veszi a nikkelgombot, erre egész testében megremegett, mintha áramütés érte volna.

Hagyja a csodába a télikabátot, és menjen haza dolgvégezetlenül?

Tudta, senki nem szólna egy árva szót sem – nem tudta, hanem agya ezt sugározta neki szünet nélküli, végtelen adásban –, csak végighúznák rajta a tekintetüket, akár egy bankkártyát, mely érvényét veszítette, miután a számlán egy fia forint sem található, előbb Anyu, aztán Apu, felütve fejét *irodalmi* újságjából, mely neki semmit, de semmit sem mond, nem is mondott soha, pedig ugyanazon a nyelven íródott, amilyenen a szüleivel beszélget, végül a Hugi, legvégül az Öcsike, aki hároméves, de a Család ki nem mondott, fennhangon soha meg nem fogalmazott véleményrendszerével máris tökéletesen képes azonosulni, és rávicSORog, amikor a közelébe lép.

Azt hallotta valahol, hogy a mozgólépcső megfelelő technikával egészen jól szelídhető.

Ha az ember elhitei vele, hogy a világmindenség központja ő, mely egyenesen Isten színe elé viszi az arra érdemes utazót, és néhány, előre elkészített csoszogást és a láb a talaj síkjával párhuzamos irányú, a simogatáshoz megtévesztően hasonló mozgást visz végbe, végérvényesen a maga szolgálatába állíthatja a fenevadat, mely az égiekkel tart fenn közeli kapcsolatot, a fehérműosztállyal, a játékosztállyal, a vas-edénnyel és a ruhaosztállyal.

Mindenképp fel kell mennie!

Anyu, Apu, Hugi és Öcsike, segítsetek!

Behunyta a szemét, mélyen beszívta a levegőt, horpadt mellkasa egészen kidomborodott, és fejét leszegve, állát mellkasa egy tölcérszerű gödrébe fúrva, nekirohant a fénylő márványpadlónak, olyan lendülettel, mintha Odüsszeusz kései utóda volna, és a világot akarná meghódítani.

Két karját testéhez szorítva siklott, és a lecsukott szem sötétjében ismerős s diadalmas hajdani képek villantak fel, odabent, a benső és titkos moziban csakis a fiúnak készült film kezdőkockái perogtek, *amikor a Városligetben korcsolyázott, először Annával, aztán Anna nélkül, és eleredt a hó, s a szél a csupasz arcára tapasztotta jégkásás tenyerét, mintha ember lett volna, aki az egyik lékből lépett volna elő*, koponyája hátsó termeiben egész részeg zenekar dobolt, hegedült és ólomcsizmákkal verte a taktust – *tizenhárom éves, nem, tizenkét éves, nem, haha, tizenegy éves vagyok, tavaly érettségiztem, hagyjatok békén!* –, és csak siklott, siklott, suhant és siklott, rendületlenül az Áruház csarnokában.

Elhaladt a pult előtt.

Megfékezte a rétesillat rakoncátlankodó rémeit.

Kitért a mozgólépcső csapásai elől, és szerencsésen elkerülte a fotocellás ajtó hideg szisszenései után keletkező fagyorkánt, mely azonnali halálhoz, rosszabb esetben meghüléshez vezet.

Boldog volt.

Egészen addig, míg át nem ért a túlsó partra.

Megérkezni mindig *meghalni* is egy kicsit: a fiú szabályosan tántorgott, amikor kinyitotta a szemét.

Nem lepődött meg, amikor az oszlopot, ahonnan elindult, ott lelte az orra előtt,

azon sem csodálkozott, hogy a csarnok, ami egy gépjárműszerelő gyár aulájának méreteivel rendelkezett, *kibélelődött* csenddel, fagyos némasággal, akár egy elhagyott fészek.

Húszéves vagyok, haha, áthajóztam a világon, télikabátot kérek tőletek, emberek, semmi mást, kicsike télikabátot, kérlek szépen benneteket, ne tagadjátok meg tőlem...

A fiú kábán állt, dörgölte a szemét, és igyekezett tájékozódni: ilyen helyzetben az élet cérnaszálon függ, minden a meghozott döntés végrehajtásának gyorsaságán múlik, mielőtt az ellenség megindítaná mindent elsöprő támadását.

Körbeforgatta a fejét, és hirtelen iszonyú félelem nyilallt a szívébe.

Hála istennek, körülnézhettem egy kicsit. Hála istennek.

Ez volt az utolsó értelmes gondolata: az észlelt szörnyűség mellől égis érő fekete hullám sújtott le rá, és törölte tudatát.

– Nem értem – nézett a szirénázó mentőautó után a piros ruhás, szőke lány, és szóragozottan megcsörgette bal fülcimpájában a három ezüstkarikát –, nem értem, miért...

– Pánikbetegség – ezt egy *szemrevaló* szemüveget viselő, tipp-topp öregember mondta –, nem hallott még róla? Megrémül...

– Megrémül? Mitől rémül meg? – a szőke lány kihajtotta egy kicsit az ingét, hogy az öregember *belenézhesen*. – Az *Együtt a legjobb!*-táblától? Nem értem. Magának – a szirénázás elhalt a távolban, mintha az autó a beton alól feltörő folyóba süllyedt volna – volt már ilyen *pánikbetegsége*?

– Nem, drága – felelt álmodozva az öregember –, nem, hála istennek.

Szentmártoni János

R. S. SZEMÉVEL

Szentpál Monikának

konyhából most *Visegrádra* látni
helyetted is nézem Sándor
 napunk vízmélyben kútba ejtett pénz

a szél fákat öklöz hullámverés
 sirályok mintha rendeznék őket
 selyemsálját úsztatják hosszan
 egy láthatatlan színésznőnek

őszi Gilgamesként e szirtfokon
 így képzellek el örök időkig
 korlátra kulcsolt abroncs-kezekkel